

Náboženství

Evropě a v některých dalších částech světa, které byly evropskou tradicí hlouběji poznamenány, lze zřetelně vidět zvláštní proces, který bývá nazýván krizí a úpadkem náboženství a náboženskosti. Tento proces se vymyká hned po několika stránkách v dějinách jinak známým vlnám religiozity, které přicházejí a odcházejí. Název úpadek proto vlastně není dost výstižný, protože vlastně nepřipouští pozitivní hodnocení. Součástí a složkou tohoto procesu je totiž aktivní překonávání religiozity, které se opírá o ideové motivy a o racionální důvody. Náboženství v tomto údobí evropských dějin nejenom slábne a mizí, ale je spíše oslabováno, vnitřně i zvenčí narušováno a bouráno. Už to samo o sobě naznačuje, že vztah Evropanů, přesněji snad vysloveno vztah moderního člověka k tomuto procesu není jednoznačný, nýbrž mnohoznačný. Proto také slovo náboženství nebo religiozita neznamena vždycky totéž, takže se musíme vždy znovu tázat, v jakém smyslu je těchto slov v „běžném“ hovoru nebo u toho či onoho myslitele užito. Nejde tu však zase jen o nějakou dohodu terminologickou, protože slova mají také své afektivní konotace, a v tomto případě jsou právě ony velmi silné a důležité. Evropská situace je zvláštní a snad přímo jedinečná právě tím, že tu až do doby zcela nedávné neexistovalo ve významném zastoupení žádné z původních evropských náboženství ani žádné z náboženství neevropských. Teprve v době nejnovější začínají do Evropy znovu pronikat různé náboženské směry či spíše jejich zlomky, jejichž domovem jsou jiné kultury a jiné části světa (výjimku představuje jen islám, který kdysi do jižní Evropy pronikal a dnes se zdá – zejména s přistěhovalectvím – pronikat znovu). Až donedávna se Evropané důvěrně seznamovali pouze s jediným „náboženstvím“, o kterém ovšem lze být na pochybách, zda to je opravdové náboženství, jak si ještě ukážeme.

(910725)